

VERDEDIG DE VESTING!

Speurtocht door Bourtange

GROEP 7-8

Handleiding

Inhoud

Inleiding	3
Opbouw	4
Doelen en voordelen	4
Bijlagen	4
Vorbereidende les	5
PowerPoint	5
Werkblad	9
Antwoordenblad	15
Verwerkingsles	17
PowerPoint	17
Werkblad	18

Inleiding

In *Verdedig de Vesting!* stappen je leerlingen midden in de wereld van soldaten en dorpelingen tijdens de Tachtigjarige Oorlog en de aanval van Bommen Berend in 1672. In dit lespakket komt de vesting van Bourtange tot leven en laat je leerlingen de geschiedenis beleven, in plaats van alleen te leren! Door te spelen, onderzoeken en reflecteren ontdekken leerlingen wat verdedigen vroeger betekende: met kanonnen, wallen en water en wat het vandaag voor henzelf kan betekenen: jezelf, elkaar en je waarden beschermen, zowel fysiek als mentaal.

Het project combineert theater, zintuiglijke ervaringen, creatieve opdrachten en reflectie. Zo verbinden leerlingen lokale geschiedenis met thema's als burgerschap, kunstzinnige oriëntatie en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Verdedig de Vesting maakt deel uit van een lespakketenserie over de Canon van Westerwolde, speciaal ontwikkeld voor groep 7-8 in de regio Westerwolde en Stadskanaal in opdracht van de Historische Vereniging Westerwolde

De lessen sluiten aan bij drie vensters uit de Canon van Westerwolde:

- 1568 – Loopplaats Wedde: het begin van de strijd om vrijheid.
- 1580 – Vestingen en schansen: bouwen om te beschermen.
- 1665 – Múnsterse oorlogen: de aanval van Bommen Berend.

Lesmateriaal

In de klas: alles wat je nodig hebt, vind je in deze handleiding en in de bijlagen: de PowerPoints. Tijdens de excursie ontvang je de speurtochtboekjes ter plekke.

Excursie naar Vesting Bourtange: speurtocht Verdedig de Vesting!

Ga op avontuur in Vesting Bourtange en ontdek hoe een echte soldaat de vesting verdedigt! Start bij de markt, volg de plattegrond en voer je rol uit: schutter, wachter, verkenners of verzorger. Beantwoord onderweg vragen en verzamel letters bij zeven historische locaties. Aan het einde kun je de geheime code kraken en leren hoe de vesting in vroeger tijden werd beschermd.

Een unieke kans voor leerlingen om geschiedenis op locatie te beleven!

Wel eerst reserveren: 0599 – 35 46 00.

Colofon

Samenstelling: Merel Thomese

Vormgeving: Frank de Wit

Illustrator: Roelof Wijtsma

Met dank aan: Het Roode- of Burgerweeshuisfonds, Vesting Bourtange, Historische Vereniging Westerwolde, Pilotschool groep 7/8 Willem Lodewijkschool te Bourtange, CMK Groningen

Opbouw

Het programma bestaat uit:

Vorbereidende les (60 min)

Aan de hand van drie vensters uit de canon van Westerwolde (1568, 1580, 1665) maken leerlingen kennis met lokale geschiedenis. De les bevat een PowerPoint met quizvragen, en een werkblad.

Verwerkingsles (60 min)

Leerlingen onderzoeken het begrip 'vesting' als metafoer voor persoonlijke grenzen. Via gesprekken, lichamelijke oefeningen en creatieve opdrachten ontwerpen ze hun eigen vesting, waarin kracht en veiligheid centraal staan. Dit sluit aan bij de sociaal-emotionele ontwikkeling (o.a. Rots & Water).

Speurtocht Vesting Bourtange (90 min)

Tijdens een interactieve speurtocht kruipen leerlingen in de huid van 16e/17e-eeuwse soldaten. Op historische locaties voeren ze opdrachten uit met behulp van een visueel aantrekkelijk speurtochtboekje die verschillende leerstijlen aanspreekt.

Doelen en voordelen

Leerling

1. De lessenreeks bevordert zowel historisch besef als sociaal-emotionele ontwikkeling bij leerlingen uit groep 7-8.
2. Ze verwerven inzicht in strategisch denken en vestingbouw tijdens de Tachtigjarige Oorlog en de aanval van Bommen Berend en maken de koppeling naar het heden: hoe verdedig je jezelf vandaag, fysiek en mentaal?
3. Leerlingen ervaren geschiedenis actief via gevarieerde werkvormen zoals theater, creatief ontwerpen en zintuiglijke opdrachten. Dit vergroot hun betrokkenheid en maakt ergoed betekenisvol en persoonlijk.
4. Door mindfulness oefeningen ontwikkelen zij bewustzijn van grenzen, veerkracht en zelfvertrouwen.

Leerkracht

5. De aanpak sluit aan bij verschillende leerstijlen en is een kant-en-klaar, thematisch opgebouwd lespakket dat aansluit bij de canon van Westerwolde en kerndoelen voor geschiedenis, burgerschap en persoonsvorming.
6. Het is flexibel inzetbaar en eenvoudig te integreren in het lesprogramma.
7. Het product is duurzaam inzetbaar doordat het tijdloos is vormgegeven, digitaal beschikbaar wordt gesteld en inhoudelijk aansluit bij relevante canonvensters.
8. Het materiaal kan jaarlijks worden ingezet als vast onderdeel van het erfgoedprogramma op school.
9. Dankzij de digitale beschikbaarheid via de websites van de Canon van Westerwolde, de Historische Vereniging Westerwolde en Vesting Bourtange blijft het materiaal toegankelijk voor zowel deelnemende als andere geïnteresseerde scholen.
10. De lessen en excursieonderdelen zijn flexibel en bijzonder inzetbaar, waardoor het aanbod eenvoudig aansluit bij het curriculum van verschillende scholen.
11. Indien mogelijk kan in de toekomst vervoer via CULMO worden ingezet om deelname verder te vergemakkelijken.

Bijlagen

- 3x PDF-vensters Canon van Westerwolde
- PDF PowerPoint les 1
- PDF PowerPoint les 2

PowerPoint

Vorbereidende les

DIA 1 Canon van Westerwolde

1. 1568 Loopplaats Wedde
2. 1580 Vestingen en Schansen
3. 1665 Múnsterse oorlogen

DIA 2 Venster 1: 1568 Loopplaats Wedde

Wat komt hier aan bod?

- Burcht Wedde: doorgang en verzamelplaats bij de Slag om Heiligerlee.
- Graaf Lodewijk van Nassau leidde de opstandelingen in het Noorden.
- Start van de Tachtigjarige Oorlog in het Noorden.
- Monument bij Heiligerlee herinnert aan deze gevechten.

DIA 3 De Tachtigjarige Oorlog

- Strijd van Nederland tegen Spanje (1568–1648).
- Mensen vochten voor vrijheid.

Uitleg:

Dit was een lange strijd van Nederland tegen Spanje, van 1568 tot 1648, om zelfstandig te worden. Mensen vochten voor vrijheid.

DIA 4 De Burcht van Wedde

- Lodewijk en Adolf wilden naar Groningen trekken.
- De brug bij Wedde werd bewaakt door Spaanse soldaten.
- Ze veroverden de Burcht van Wedde: hun eerste overwinning in het noorden.
- Wedde werd een belangrijke doorgangspolek voor soldaten.

Uitleg:

De broers Lodewijk en Adolf trokken met hun leger naar de stad Groningen. Maar er was één probleem: de enige brug over de rivier de Westerwoldse Aa lag bij het dorp Wedde. Op die brug letten Spaanse soldaten goed op. Zij zaten veilig in de sterke burcht van Wedde. Zolang de burcht in Spaanse handen

was, konden Lodewijk en Adolf niet verder. Dus besloten ze eerst de burcht te veroveren. Dat lukte! Daarmee hadden ze hun eerste overwinning in het Noorden te pakken. Vanaf dat moment werd Wedde een belangrijke doorgang en verzamelplaats voor soldaten die richting Groningen trokken.

DIA 5 Bij Heiligerlee (1568)

- Na Wedde trokken Lodewijk en Adolf verder.
- Ze wonnen de eerste veldslag tegen de Spanjaarden.
- Groot verdriet: Adolf sneuvelde.
- Lodewijk besloot de strijd voor vrijheid voort te zetten.
- Bekijk het filmpje en strip over de Slag bij Heiligerlee.

Uitleg:

Na de verovering van Wedde trokken de broers Lodewijk en Adolf verder. Bij Heiligerlee kwam het tot een grote veldslag tegen de Spanjaarden. Het leger van Lodewijk wist de Spanjaarden te verslaan. Het leek een groot feest, want dit was de allereerste overwinning van de opstandelingen in het noorden. Maar er was ook groot verdriet... In de strijd sneuvelde Adolf, de broer van Lodewijk. Voor Lodewijk was het verlies zwaar, maar hij wist: de strijd voor vrijheid moest doorgaan.

Kijk filmpje: <https://youtu.be/SVxU1uxl57g>

Bekijk de strip: <https://stripmakerdesvaderlands.nl/strips/de-slag-bij-heiligerlee/>

PowerPoint

DIA 6 Venster 2: 1580 Vestingen en schansen

- Het gebied was vroeger een moeras.
- Alleen een zandrug (tange) was begaanbaar.
- Willem van Oranje liet daar in 1580 een vesting bouwen: Bourtange.
- Doel: de bevoorrading van de Spaanse bezetter van Duitsland naar Groningen afsluiten.

Uitleg:

Er was een groot het moeras, tussen Groningen en Duitsland. Er was in Noord-Nederland maar één weg over een zandrug. Om deze handelsroute te beschermen, liet Willem van Oranje hier in 1580 een vesting bouwen. Hoe heet deze vesting, genoemd naar de boerenweg?
(Antwoord: Bourtange)

DIA 7 Filmpje Bourtange

Optioneel: Laat een filmpje over Bourtange zien als inleiding.

<https://museumtv.nl/tentoonstelling/de-collecties-van-vesting-bourtange/>

DIA 8 Wat is een schans?

- Een kleine verdedigingsplek van aarde, hout en water.
- Makkelijk te bouwen en te verdedigen.
- Een vesting is groter en hier wonen ook soldaten en burgers in huizen.

DIA 9 Oud en nieuw

- Door inpoldering van de Dollard veranderde het landschap.
- Hierdoor ontstond een nieuwe route van Duitsland naar de stad Groningen.
- Om die te verdedigen werd de Langakkerschans aangelegd, later Nieuweschans genoemd.
- De Bellingwolderschans kreeg toen de naam Oudeschans.

Uitleg:

Door de inpoldering van de Dollard veranderde het landschap in Westerwolde. Stukken land die eerst onder water stonden, werden drooggelegd. Daardoor kwam er nieuwe grond bij, en veranderde de ligging van de grens.

De Bellingwolderschans verloor hierdoor haar belangrijke verdedigingsfunctie. Er kwam namelijk een nieuwe schans dicht bij de grens: de Langakkerschans.

Omdat deze nieuwe schans belangrijker werd, kreeg zij de naam Nieuweschans (nu Bad Nieuweschans). De oude schans, de Bellingwolderschans, werd voortaan Oudeschans genoemd.

DIA 10 De Vrede van Münster (1648)

- Einde van de Tachtigjarige Oorlog.
- Nederland werd officieel erkend als onafhankelijk land.
- Geboorte van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.
- Westerwolde kwam onder bestuur van de stad Groningen.

Uitleg:

In 1648 kwam er met de Vrede van Münster officieel een einde aan de Tachtigjarige Oorlog tussen Spanje en de Nederlanden.

Na tachtig jaar strijd werd Nederland eindelijk erkend als een onafhankelijk land.

Dat was het begin van een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis: de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Deze republiek bestond uit zeven gewesten die samenwerkten, maar ook hun eigen bestuur hielden. De vrede zorgde voor rust, handel en groei: het was het begin van de Gouden Eeuw.

PowerPoint

P DIA 11 Venster 3: Münsterse oorlogen

- Nieuwe vijand: Bommen Berend (Bernhard van Galen), bisschop van Münster.
- In 1672 viel hij Nederland aan: het Rampjaar.
- Hij wilde o.a. de stad Groningen veroveren

Uitleg:

Na de Tachtigjarige Oorlog kwam er een nieuwe vijand: Bernhard van Galen, de bisschop van Münster. Hij stond bekend als Bommen Berend, omdat hij met kanonnen en bommen steden aanviel. Bommen Berend wilde ook Groningen veroveren. Hij voerde twee keer oorlog in onze regio: in 1665 en in 1672. In dat laatste jaar, 1672, viel hij samen met de Fransen en Engelsen het rijke Nederland aan. Dat jaar wordt het Rampjaar genoemd: "Het volk was redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos."

P DIA 12 Bommen Berend vs Prott

- BB moest langs Bourtange om Groningen te veroveren.
- Kapitein Johan Prott verdedigde Bourtange: BB bood hem 200.000 gouden munten aan om op te geven.
- Prott weigerde: "200.000 kogels kun je krijgen!"
- De vesting hield stand: BB trok weg.

Uitleg:

In 1672 leidde kapitein Johan Prott Vesting Bourtange. Zijn vrouw Albertina ging naar het "veilige" Groningen. BB wilde de vesting veroveren en bood Prott geld en een landgoed aan, maar hij weigerde. BB: Geef de vesting op en je krijgt 200.000 gouden munten!" Maar Prott lachte en zei: "200.000 kogels kun je krijgen!" De vesting hield stand, en BB trok weg.

P DIA 13 Route Bommen Berend

- Toen Bourtange mislukte, nam hij Nieuweschans en Oudeschans in.
- Grote gebieden werden onder water gezet om hem tegen te houden: inundatie.

Uitleg:

Daarna trok hij verder en wist hij Nieuweschans en Oudeschans in te nemen. Om hem tegen te houden, zetten de Nederlanders grote stukken land onder water. Zo konden zijn soldaten en kanonnen niet verder trekken. Deze slimme manier van verdedigen noemen we een inundatie: het onder water zetten van land om de vijand tegen te houden.

P DIA 14 Groningens Ontzet

- Bommen Berend trok verder naar Groningen. Een bom doodde Albertina, de vrouw van Prott.
- De stad hield stand: Groningen werd bevrijd. Dat vieren we nog steeds op 28 augustus.

Uitleg:

BB ging uiteindelijk via Overijssel naar Groningen. In Groningen viel een bom op Albertina's huis; ze stierf. Maar de stad hield stand. Dat vieren we nog steeds: Groningens Ontzet op 28 augustus!

P DIA 15 Bourtange daarna

- 1851: vesting opgeheven; werd een gewoon dorp.
- 1960–1992: dorp liep leeg, maar de vesting werd herbouwd.
- 1992: reconstructie klaar – nu toeristische trekpleister.
- Binnenkort: gaan wij er heen op missie om Bourtange te beschermen!

Uitleg:

1851 – Bourtange geen militaire plek meer. Het moeras droogt op en oorlogen worden anders gevoerd. Bourtange wordt officieel opgeheven als vesting en verandert in een gewoon dorp. 1960-1992 –Het dorp liep leeg, maar de gemeente liet de vesting herbouwen zoals hij er in 1742 uitzag. In 1992 was de reconstructie klaar.

PowerPoint

Nu is Bourtange een historische trekpleister met spannende evenementen. Binnenkort gaan wij erheen op missie om Bourtange te beschermen!

DIA 16 Verdedig de Vesting

- Speurtocht
- Zoek: Volg de plattegrond
- Speel je rol: Schutter, wachter, verkenners of verzorger
- Noteer: Los de lettervraag op
- Verzamel alle letters en kraak de geheime code!

Uitleg

Ga op avontuur in Vesting Bourtange en ontdek hoe een echte soldaat de vesting verdedigt! Start bij de markt, volg de plattegrond en voer je rol uit: schutter, wachter, verkenners of verzorger. Beantwoord onderweg vragen en verzamel letters bij zeven historische locaties. Aan het einde kun je de geheime code kraken en leren hoe de vesting in vroeger tijden werd beschermd.

DIA 17 Quiz

Vraag 1: Waarom werd Vesting Bourtange gebouwd?

- A) Om soldaten te huisvesten
- B) Om de weg naar Groningen af te sluiten
- C) Voor handel

Vraag 2: Wat gebeurde er bij de Slag bij Heiligerlee?

- A) Lodewijk verloor
- B) Lodewijk won, maar verloor zijn broer Adolf
- C) Er was geen strijd

Vraag 3: Wie verdedigde Bourtange heldhaftig?

- A) Bommen Berend
- B) Lodewijk van Nassau
- C) Kapitein Prott

DIA 18 Antwoorden

1. B) Om de weg naar Groningen af te sluiten
2. B) Lodewijk won, maar verloor zijn broer Adolf
3. C) Kapitein Prott

DIA 19 Reflectievragen

- Wat zou jij doen als jouw stad wordt aangevallen?
- Waarom denk je dat de schansen en vestingen op bepaalde plekken zijn gebouwd?
- Wat zou er gebeuren als ze er niet waren geweest?
- Wat vind jij bijzonder aan vesting Bourtange?

Mogelijke antwoorden, de leerlingen kunnen ze zelf bedenken.

1. Wat zou jij doen als jouw stad wordt aangevallen?

Ik zou proberen te vluchten of me te verstoppen.

Ik zou samen met anderen proberen de stad te verdedigen.

Misschien zou ik bang zijn, maar ook nadenken over hoe we slim water, muren of schansen kunnen gebruiken.

2. Waarom denk je dat de schansen en vestingen op bepaalde plekken zijn gebouwd?

Omdat daar rivieren, moerassen of hoger gelegen plekken waren die handig waren om te verdedigen.

Omdat de vijand moeilijk langs water of moeras kon komen.

Ze lagen langs belangrijke wegen of grensgebieden.

3. Wat zou er gebeuren als ze er niet waren geweest?

Dan zouden vijanden makkelijker kunnen binnenvallen.

De stad of het dorp zou sneller veroverd worden.

Mensen zouden minder veilig zijn en misschien hun huizen en leven verliezen.

4. Wat vind jij bijzonder aan vesting Bourtange?

Dat het een stervorm heeft met grachten eromheen.

Dat het helemaal is aangelegd in een moeras om de vijand tegen te houden.

Dat je het nu nog steeds kunt bezoeken en kunt zien hoe slim ze vroeger verdedigden.

Dat mensen er vroeger echt woonden en vochten, en dat je dat nu nog kunt ontdekken in de gebouwen en musea.

Werkblad

Doel

Ontdek belangrijke gebeurtenissen in Westerwolde rondom vestingen en schansen.

Duur

- ca. 60 minuten
- Benodigd: Pen, kleurpotloden, liniaal
- Computer/tablet of prints van de vensters (zie bijlage en website)

- 1568 – Loopplaats Wedde
<https://www.canonvannederland.nl/nl/page/261265/loopplaats-wedde>
- 1580 – Vestingen en schansen
<https://www.canonvannederland.nl/nl/page/221515/vestingen-en-schansen>
- 1665 – Münsterse oorlogen
<https://www.canonvannederland.nl/nl/page/223803/m%C3%BCnsterse-oorlogen>

VENSTER 1: 1568 – LOOPPLAATS WEDDE (CA.10 MIN)

1. Tijdlijn invullen

Vul de juiste gebeurtenissen in:

Datum	Gebeurtenis
21-4-1568	_____
24-4-1568	_____
24-5-1568	_____
21-7-1568	_____

Burcht Wedde:
doorgang en
verzamelplaats
bij de Slag om
Heiligerlee

Werkblad

Monument ter nagedachtenis van de Slag bij Heiligerlee.

Oude kaart van de streek Westerwolde

2. Begrippen uitleggen

Leg in je eigen woorden uit:

Wat is een 'loopplaats'?

Wie was graaf Lodewijk van Nassau?

Waarom was Wedde belangrijk?

3. Kritisch denken

De geschiedenisboeken noemen Heiligerlee vaak het begin van de Tachtigjarige Oorlog. Vind jij dat Wedde dat ook verdient? Schrijf 2 zinnen over je mening en leg uit waarom.

Werkblad

Vesting Bourtange.

Bommend Berend.

VENSTER 2: 1580 – VESTINGEN EN SCHANSEN (CA. 35 MIN)

1. Tijdreis-tijdbalk – Vesting Bourtange

Opdracht: Zet de jaartallen bij de juiste gebeurtenis.

Gebeurtenissen:

- Start bouw van de vesting op bevel van Willem van Oranje
- Staatse/Nederlandse troepen nemen de vesting in en maken haar af
- Kapitein Prott houdt stand tegen Bommen Berend
- De vesting bereikt haar grootste omvang
- De vesting wordt een dorp, geen militair bolwerk meer
- De vesting wordt herbouwd als toeristische trekpleister

1992

1742

1593/1594

1580

1851

1672

1960

Werkblad

Johan Protts

Een voorbeeld van een verdedigingsplek.

2. Begrijpen

Beantwoord kort:

Hoe beschermde Bourtange de stad Groningen?

Wie was Bommen Berend?

Wat heeft Bourtange met het Ontzet van Groningen in 1672 te maken?

Waarom stuurde Protts zijn vrouw naar Groningen?

Wat gebeurde er uiteindelijk met Protts vrouw?

Werkblad

3. Denkvraag en creatief

Waarom denk je dat Prott dacht dat de stad veiliger was dan Bourtange? Was hij juist of fout? Leg uit.

Tekenen: Maak een tekening van wat er gebeurde in de stad Groningen tijdens het bezet.

Creatief schrijven: Stel je voor dat jij Protts vrouw bent. Schrijf een kort dagboekfragment over wat je meemaakt in de stad tijdens het beleg.

Werkblad**VENSTER 3: 1665 – MÜNSTERSE OORLOGEN (CA.15 MIN)****Tijdlijn tekenen (stripstijl)**

Maak een striptijdlijn met 6 vakjes. Gebruik pijlen, rookwolken en korte zinnen.

- Bommen Berend wil Groningen innemen.
- Hij probeert via Bourtange naar Groningen te komen.
- Kapitein Prott weigert omgekocht te worden.
- Groningen wordt belegerd.
- De stad houdt stand.
- Bommen Berend geeft op.

1

2

3

4

5

6

Antwoorden Werkbladen

VOORBEREIDENDE LES

VENSTER 1

1. Tijdlijn invullen

Datum	Gebeurtenis
21-4-1568	Start van de inname van Wedde.
24-4-1568	Overgave van Wedde.
23-5-1568	Slag bij Heiligerlee
21-7-1568	Slag bij Jemmingen

2. Begrippen uitleggen

Schrijf kort in je eigen woorden:

Loopplaats = een verzamelplaats voor het leger
 Graaf Lodewijk van Nassau = één van de leiders van de opstand tegen Spanje
 Wedde = Tijdens de Tachtigjarige Oorlog was Wedde belangrijk omdat hier het kasteel van de drost stond. Wie dat in handen had, had macht over Westervolde. In 1568 gebruikte Willem van Oranje Wedde als uitvalsbasis voor zijn eerste aanval op Groningen: het begin van de strijd om vrijheid.

3. Kritisch denken

Heiligerlee wordt vaak het begin van de Tachtigjarige Oorlog genoemd.

Vind jij dat Wedde dat ook verdient?

Je kunt zeggen dat Heiligerlee het begin is als je zoekt naar één duidelijk moment (de eerste slag). Maar Wedde verdient ook het label begin als je kijkt naar wie de macht had en waar de plannen voor de oorlog begonnen. Wedde werd ingenomen en was belangrijk voor het verzamelen van Staatse troepen. Beide plekken horen dus in het verhaal: ze belichten verschillende kanten van hetzelfde begin.

VENSTER 2

1. Tijdreis-tijdbalk – Vesting Bourtange

Gebeurtenis	Jaartal
Start bouw vesting door Willem van Oranje	1580
Staatse/Nederlandse troepen nemen de vesting in en maken haar af	1593/1594
Kapitein Prott houdt stand tegen Bommen Berend	1672
Vesting bereikt grootste omvang	1742
Vesting wordt dorp, geen militair bolwerk meer	1851
Vesting herbouwd als toeristische trekpleister	1960

VENSTER 3

2. Begrijpen

Hoe beschermde Bourtange Groningen?
 Het blokkeerde de vijand, waardoor Groningen meer tijd had zich voor te bereiden.
 Wie was Bommen Berend?
 Bommen Berend was de bijnaam van Bernhard van Galen, de bisschop van Münster. Hij kreeg die naam omdat hij met kanonnen en bommen steden aanviel. In 1672, het Rampjaar, probeerde hij Bourtange en Groningen te veroveren, maar dat mislukte.

Antwoorden Werkbladen

Wat heeft Bourtange met het Ontzet van Groningen te maken?

Het hield Bommen Berend tegen, zodat de stad meer tijd had om zich voor te bereiden op de aanval en zo kon winnen van Bommen Berend.

Waarom stuurde Prott zijn vrouw naar Groningen?

Voor haar veiligheid tijdens het beleg.

Wat gebeurde er uiteindelijk met Protts vrouw?

Ze stierf in Groningen.

3. Denk- en creatieve opdrachten

Denkvraag: Prott dacht dat de stad veiliger was dan Bourtange. Was hij juist of fout?

Fout, want Bourtange zelf was juist sterk verdedigd.

PowerPoint

VERWERKINGSLES

DIA 1 Wat gaan we doen?

We ontdekken wat een vesting is en koppelen dat aan ons eigen leven. We denken samen na over verdedigen: met creativiteit, beweging en gevoel. We oefenen in inleven, jezelf leren kennen en je uiten.

DIA 2 Kringgesprek

Wat betekende het om soldaat te zijn als schutter, wachter, spion of verzorger? Onlangs heb je gevoeld hoe het was om soldaat te zijn in de vesting: je moest opletten, acties uitvoeren, samenwerken, dingen durven en slim zijn.

DIA 3 Soldaat van je eigen vesting

Maar ook in het echte leven kun je soms een beetje soldaat van je eigen vesting zijn. Een vesting is een symbool voor veiligheid, grenzen en kracht. We gaan oefenen om je weerbaar te maken in dagelijks leven en je eigen vesting te verdedigen.

DIA 4 Rots of water?

Doel van de oefening:

- Balans en kracht oefenen.
- Leren wanneer je stevig (rots) of soepel (water) kunt zijn.
- Elkaar beter leren kennen.

DIA 5 Zo werkt het

We staan in een kring. De leerkracht stelt een vraag. Antwoord door als rots of water te gaan staan/bewegen. Rots-houding: stevig staan, handen gekruist= "nee" zeggen. Water-houding: soepel bewegen, meebewegen naar binnen= "ja" zeggen.

DIA 6 Vragen

Vind je het leuk om nieuwe dingen te proberen? Kom je voor jezelf op als iets oneerlijk is?

Kun je rustig blijven als iets tegenzit?
Durf je iets te zeggen wat anders of gek lijkt?
Word je blij als iemand lacht door jouw hulp?

DIA 7 Opdracht

Stel om de beurt een vraag aan iemand in de kring. Kijk goed hoe iedereen reageert. Zijn we soms meer een rots (stevig, sterk) of meer water (meegaand, soepel)?

DIA 8 Optillen met of zonder weerstand

Vorm tweetallen tegenover elkaar. Kijk naar beneden. De ander probeert je op te tillen. (Dat lukt niet). Vervolgens kijk je naar boven. De ander probeert je weer op te tillen. (Dat gaat makkelijk.) Voel je het verschil? Rollen wisselen.

DIA 9 Werkblad: Mijn eigen vesting (10 min.)

Teken je eigen vesting. Wat hoort bij jouw vesting en wat blijft erbuiten? Hiermee onderzoek je wat aan jou kracht en veiligheid geeft.

DIA 10 Expositie van de vestingontwerpen.

Reflectievragen:
Wat heb je geleerd over jezelf?
Hoe weet je wanneer iemand jouw grens overgaat?
Wat helpt jou sterk te blijven zonder vechten?
Wat betekent veiligheid voor jou

Expositie van de vestingontwerpen.

DIA 11 Tenslotte

Niets is fout.
Tijd over? Maak samen een 'klassenvesting' met jullie waarden en afspraken.

Werkblad Mijn eigen vesting

NAAM:

Vandaag onderzoek ik wat mij kracht en veiligheid geeft. Wat hoort bij mijn vesting en wat blijft erbuiten?

1. Teken jouw vesting

Maak een plattegrond (van bovenaf bekeken) van jouw vesting in het grote vlak hieronder.

Gebruik symbolen of kleuren als je dat prettig vindt.

Denk aan: muren, poorten, een brug, wachters, grachten, of geheime kamers!

Je kunt ook je vesting bouwen met vormen (vierkanten, cirkels, muren, poorten).

Werkblad Mijn eigen vesting

2. Binnen mijn vesting voel ik me...

(Omcirkel wat klopt en vul zelf aan)

blij rustig sterk veilig geliefd beschermd

3. Wie of wat mag naar binnen in mijn vesting?

Mensen die...

Dingen die...

4. Wat houd ik liever buiten mijn vesting?

Dingen die mij stress geven:

Dingen die mij onzeker maken:

5. Mijn poort gaat open als...

6. Mijn poort blijft dicht als...

7. Wat heb ik geleerd over mezelf vandaag?

